

Sammanfattning om revideringen av nationalräkenskaperna ENS 2010

1. Bakgrund

Europeiska unionen övergår till det nya räkenskapssystemet (ENS 2010, på engelska ESA 2010) i slutet av september 2014. Räkenskapsuppgifterna baserar sig då på den nya metodhandboken om ENS 2010. Finland övergick till det nya systemet i de uppgifter om nationalräkenskaperna som publicerades 11.7.2014.

Revideringen innebär inte särskilt många fundamentala ändringar, men i och med revideringen uppdateras nationalräkenskapssystemet så att det blir aktuellt i förhållande till den nuvarande ekonomiska miljön och svarar på uppgifts användarnas nya informationsbehov. Det nya ENS 2010 utvidgar bl.a. begreppet tillgångar till att omfatta utgifter för forskning och utveckling och ger bättre riktlinjer för statistikföring av globala produktionssätt.

Vid revideringen skedde flera ändringar i de centrala klassificeringarna inom nationalräkenskaperna. Särskilt gäller detta sektorindelningen, tillgångsklassificeringen och transaktionsklassificeringen, där det skedde innehållsmässiga och strukturella ändringar. Ändringarna i sektorindelningen, tillgångs- och transaktionsklassificeringen på publiceringsnivå beskrivs i en separat tabell (på finska). Också transaktionskoderna ändrades till vissa delar.

Denna översikt över innehållet i tidsserierna i ENS 2010 försöker beskriva de ändringar som är viktigast ur uppgifts användarnas synvinkel. En del av dem anknyter inte direkt till revideringen ENS 2010 utan är andra preciseringar av tidsserierna. Mer detaljerade översikter (på finska), indelade efter verksamhetsområde, om ändringarna fås vid behov från Statistikcentralen.

2. Viktigaste ändringar i innehåll och metoder

2.1 Utgifterna för forskning och utveckling som investeringar

Med forsknings- och utvecklingsverksamhet (FoU) avses systematisk verksamhet för att öka fonden av vetande och att utnyttja detta vetande inom produktionen för att hitta nya tillämpningar. Den omfattar såväl grundforskning och tillämpad forskning som utvecklingsarbete.

I systemet ENS 2010 behandlas utgifterna för forskning och utveckling som kapitalbildning, dvs. investeringar, och inte längre som löpande utgifter. Detta höjer bruttonationalproduktens nivå med omkring 4 procent under de senaste åren, vilket är revideringens klart mest betydande inverkan på bruttonationalprodukten.

Forsknings- och utvecklingsinvesteringar består av FoU för eget bruk, som bokförs under posten 'produktion för egen slutlig användning' och FoU som köpts av utomstående, t.ex. från utlandet. Från företagets insatsförbrukning drogs FoU-utgifterna av till den del som de anses omfattas av investeringsbegreppet inom räkenskaperna. Sådana från utomstående köpta FoU-insatser, som använts som insatsvara vid produktionen av egna forsknings- och utvecklingsinvesteringar, ingår fortfarande i insatsförbrukningen.

Som huvudsakligt källmaterial användes Statistikcentralens statistik över forskning och utveckling, indelat i företagssektor och offentlig sektor (inkl. högskolor), samt statistiken över utrikeshandel med

tjänster. Tidsserierna har räknats genuint fr.o.m. år 1995. För åren 1975–1994 användes årsförändringarna i statistiken över FoU-utgifter.

Inom företagssektorn ökar FoU-insatser ämnade för egen slutlig användning nationalprodukten, eftersom produktionen ökar. Investeringsstillgångar som köpts av utomstående (den offentliga sektorn eller från utlandet) höjer å sin sida sektorns förädlingsvärde samt nationalprodukten, eftersom motsvarande belopp dras av från insatsförbrukningen.

Den offentliga sektorns investeringar består endast av investeringar för egen slutlig användning. Den offentliga sektorns bruttoförelingsvärde består av ersättningar till anställda och kapitalförslitning. FoU-utgifterna ökar kapitalförslitningen, varvid den offentliga sektorns bruttoförelingsvärde ökar.

Ändringens totala inverkan på bruttonationalprodukten består alltså av tre delar: marknadssektorns produktion ökar, marknadssektorns insatsförbrukning minskar och kapitalförslitningen för den offentliga sektorn ökar.

Investeringarna i forskning och utveckling har under de senaste åren uppgått till 6–7 miljarder euro. Ändringen av behandlingen höjde bruttonationalprodukten med 3–4 procent under de senaste åren.

2.2 Anskaffande av vapensystem som investeringar

Enligt nya ENS 2010 bokförs anskaffningen av försvarsutrustning, dvs. vapensystem, som investering och inte som insatsförbrukning, eftersom dessa kan användas inom produktionen av "försvarstjänster" i flera års tid. Inom näringsgrenen 'försvarsmaterial och beväringar' överfördes den del, som anses omfattas av investeringsbegreppet inom räkenskaperna, från insatsförbrukning till investering. Avgränsningen gjordes på basis av Försvarsmaktens material. Materialet fanns tillgängligt fr.o.m. år 2000. Endast försvarsmaterial "för engångsbruk" (minor, krigsammunition o.d.) ingår fortfarande i insatsförbrukningen. För tidsserien 1975–1999 tillämpades den genomsnittliga fördelningen för åren 2000–2012.

Investeringarna i vapensystem har under de senaste åren uppgått till omkring 300–600 miljoner euro. Ändringen höjde förädlingsvärdet lika mycket som förslitningen av investeringar, dvs. 0,2–0,3 procent av bruttonationalprodukten under de senaste åren. De offentliga konsumtionsutgifterna ändrades något, men de totala utgifterna inom den offentliga sektorn ändrades inte.

2.3 Avgränsningen av den offentliga sektorn preciseras

I systemet ENS 95 drogs gränsen mellan den offentliga sektorn och övriga sektorer huvudsakligen på basis av kvantitativa kriterier (t.ex. täcker enhetens försäljningsintäkter mindre eller mer än hälften av utgifterna). I sektoravgränsningen i det nya ENS 2010 beaktas också kvalitativa kriterier (t.ex. till vem produktionen säljs, är enheten genuint verksam på marknaden).

I och med ändringen av gränsdragningen överflyttades enheter som betjänar den offentliga sektorn - t.ex. offentligt ägda aktieföretag - från företag och icke-vinstsyftande organisationer till den offentliga sektorn. En beskrivning av de enheter som flyttats över har publicerats i [tillämpningsbesluten om sektorindelningen](#).

Inom lokalförvaltningen (kommunalförvaltningen) fanns det omkring 150 överflyttade enheter. Antalet enheter varierar efter år, eftersom bolagen har grundats olika år och en del redan har hunnit lägga ned sin verksamhet. Bland bolagen som har flyttats över finns bl.a. yrkeshögskolor (hörde tidigare till icke-vinstsyftande organisationer) och fastighetsbolag (hörde tidigare till företag). Överflyttningarna börjar

från år 2000, beräkningarna för tidigare år har inte korrigerats. Företagens bokslutsuppgifter har använts som källmaterial.

HAUS utvecklingscentral (2010) samt universitetens fastighetsbolag (2010) och Senatfastigheter (2011) med dotterbolag flyttades över från företag till statsförvaltningen. Leijona Catering, som grundades år 2012, var redan tidigare en del av statsförvaltningen, men dess näringsgren korrigerades till restaurangverksamhet.

Ändringarna ökar den offentliga skulden i euro i någon mån. Så som det ser ut nu är ökningen 2–3 procent fr.o.m. år 2011, men klart mindre under åren innan. Den offentliga sektorns under-/överskott ökade eller minskade något beroende på året. Statistikcentralen publicerar statistiken över den offentliga sektorns underskott och skuld 30.9.2014.

Flera små revideringar gjordes också när det gäller uppgifterna för statsförvaltningen, lokalförvaltningen, arbetspensionsanstalterna och övriga socialskyddsfonder, främst för de senaste åren.

2.4 Begreppet "den offentliga sektorns underskott" ändras

Den offentliga sektorns underskott ändras också av en annan orsak. Tidigare avvek begreppet "den offentliga sektorns skuld" vid förfarandet vid alltför stora underskott (EDP) i Europeiska unionens stabilitets- och tillväxtpakt något från den offentliga sektorns underskott (nettouplåning) i nationalräkenskaperna. Penningflöden som grundar sig på swap- och ränteterminskontrakt, som i EDP-rapporteringen bokfördes som en del av räntorna, behandlas i nationalräkenskaperna som finansiella transaktioner som hänför sig till finansiella derivat och inte som räntor. I samband med revideringen utgick det separata begreppet för EDP-underskott ur ENS-handboken, varvid man också i EDP-rapporteringen övergår direkt till över-/underskott enligt nationalräkenskaperna, dvs. nettoutlåning/-upplåning. Revideringen ändrade Finlands offentliga underskott (EDP) fr.o.m. år 2003. Därför ökade underskottet under de senaste åren med i genomsnitt 0,3 procentenheter i förhållande till bruttonationalprodukten.

2.5 Tillverkningstjänster för fysiska insatsvaror som ägs av andra

Tillverkningstjänster för fysiska insatsvaror som ägs av andra innebär att varor skickas till ett annat land för vidareförädling eller bearbetning och att de återsänds till det sändande landet utan att de byter ägare i processen. I ENS 2010 behandlas tillverkningstjänster för fysiska insatsvaror som ägs av andra enligt ägandepincipen så att, till skillnad från ENS 95, varornas förflyttning över gränserna inte ingår i det förädlade landets export eller import av varor, utan endast tillverkningsprocessens marginal, dvs. värdet av tillverkningstjänsten, ingår i exporten av tjänster.

På grund av ändringen avviker uppgifterna om export och import av varor mer än tidigare från Tullens uppgifter, eftersom Tullens utrikeshandelsstatistik grundar sig på varornas fysiska förflyttning över landets gränser. Ändringen påverkar i princip inte bytesbalansen, men i praktiken ändrades också bytesbalansen i någon mån på grund av brister i källmaterialet.

Förädlingsarvodet för varor som företag o.d. låter tillverka i Finland läggs till Finlands export av tjänster. Från importen av varor dras värdet på varan som den utländska ägaren har skickat för förädling av, och från exporten av varor värdet på den färdiga produkten. Till importen av varor läggs den utländska ägarens eventuella försäljning av den färdiga produkten till Finland och till exporten av varor den utländska ägarens eventuella köp av råvaror från Finland.

Förädlingsarvodet för varor som företag o.d. låter tillverka utomlands läggs till Finlands import av tjänster. Från importen av varor dras den finländska ägarens import av färdiga produkter från utlandet till Finland av och från exporten av varor de varor som förts från Finland till utlandet för förädling. Till exporten av varor läggs den finländska ägarens försäljning av den färdiga produkten utomlands och till importen av varor köp av råvaror utomlands.

Ändringen av behandlingen påverkar också produktionen och insatsförbrukningen samt förändringen av lager. I sådana fall då företag o.d. låter varor tillverkas i Finland innehåller produktionen bara förädlingsvärdet och inte värdet på hela produkten. På motsvarande sätt har anskaffade ämnen och varor uteslutits ur insatsförbrukningen, vilket innebär att förädlingsvärdet inte ändras. I de fall då företag o.d. låter varor tillverkas utomlands har också produktionen som produceras utomlands lagts till Finlands produktion och ämnen och varor som anskaffats från utlandet samt lönearbete som utförts av underleverantör (förädlingsarvode) har lagts till insatsförbrukningen. Förädlingsvärdet ändras inte.

Tidsserierna har korrigerats för att motsvara den nya metoden fr.o.m. år 2000. Beräkningarna grundar sig på Tullens uppgifter om värdet på varor som exporterats och importerats för förädling samt värdet på färdiga varor och därtill på separata beräkningar för flera betydande företags del. Som källmaterial har Tullens utrikeshandelsstatistik, statistiken över utrikeshandel med tjänster, företagsstatistiken samt företagets bokslut använts.

I tidsserien minskade importen av varor och tjänster totalt som mest med något under en miljard euro och exporten med drygt en miljard euro. Bytesbalansen förbättrades till den delen något under de flesta åren. Att låta något tillverkas i Finland har varit vanligast inom tillverkning av kemikalier och metallframställning, att låta något tillverkas utomlands å sin sida inom tillverkning av maskiner och utrustning.

2.6 Varuförmedling

Med varuförmedling avses att en enhet skaffar varor från utlandet och säljer dem vidare som sådana till utlandet utan att varorna någonsin kommer till Finland. I ENS 95 bokfördes varuförmedlingens marginal (skillnaden mellan försäljning och köp) som export av tjänster, men i ENS 2010 kommer den att bokföras som export av varor: köp av varor bokförs i hemlandet för den enhet som idkar varuförmedling som negativ export av varor och vidareförsäljningen av dem som positiv export av varor. Metoden är på så sätt motsatt till då man låter tillverka varor, där varuhandeln ändras till handel med tjänster. För varuförmedlingens del korrigerades tidsserierna inte bakåt, eftersom det för Finlands del bedrivits endast lite renodlad varuförmedling.

Fabrikslös tillverkning avser verksamhet, där företaget inte har någon egentlig tillverkning i Finland, medan produktdesign, forskning, produktutveckling, administration och marknadsföring sker i Finland. Företaget låter tillverka den egentliga produkten utomlands och får ett betydande mervärde för produkten bl.a. på grund av produktdesignen samt forsknings- och utvecklingsarbetet. Denna marginal bokförs som export av tjänster, liksom hittills. Det finns inga anvisningar om hur den ska bokföras i ENS 2010, men FN håller på att definiera behandlingsreglerna. Tills vidare hålls behandlingen av fabrikslös tillverkning oförändrad i Finland, dvs. marginalen ingår i exporten av tjänster.

2.7 Behandling och beräkning av moms

Två olika korrigeringar av momsen gjordes. För det första övergick man till att använda skatteförvaltningens uppgifter som källmaterial för moms som betalas av kommuner och samkommuner samt

återbäringar till kommunerna fr.o.m. år 2002, eftersom statistiken över kommunalekonomin som tidigare användes som källmaterial inte omfattade uppgifter om affärsverkens moms.

Till följd av detta ökade momsintaget, eftersom återbäringen i fråga räknas som en del av inflödet av mervärdesskatt. Som mest ökade inflödet med mer än 300 miljoner euro. Också bruttonationalprodukten och -inkomsten ökade, eftersom momsen är en produktskatt. I kommunens utgifter har den kalkylmässiga betalda mervärdesskatten delats mellan insatsförbrukning, investeringar och sociala naturaförmåner. De ökade nu, liksom också konsumtionsutgifterna och förädlingsvärdet, eftersom kapitalförslitningen ökade något på grund av investeringar. Återbäringen av moms till kommunerna bokförs som transferering från staten. Nettoutlåningen ändrades inte inom någon sektor.

För det andra har den mervärdesskattebaserade avgiften (moms-avgift) som medlemsländerna betalar till Europeiska unionens budget tidigare statistikförts som skatt som uppbärs av EU. Efter revideringen ENS 2010 behandlas moms-avgiften som skatt som uppbärs av statsförvaltningen och som transferering som betalas till EU, i enlighet med BNI-avgiften som baserar sig på bruttonationalinkomsten. Till följd av ändringen ökar statens skatteutfall och EU:s skatteutfall minskar inom nationalräkenskaperna. Också denna ändring höjde bruttonationalinkomsten, men inte bruttonationalprodukten. Moms-avgiften har uppgått till mindre än 500 miljoner euro som mest.

2.8 Anställningsoptioner och ersättningar till anställda

I ENS 2010 redovisas anställningsoptioner som löner. Anställningsoptioner har förekommit i Finland sedan år 1989 och de har ingått i lönerna i nationalräkenskaperna fram till år 1997. Under denna tid var optionerna obetydliga. Därefter har optionerna inte redovisats som lön. Nu redovisas optionerna som lön också fr.o.m. år 1998 för det år då optionen används eller säljs. Också beskattningen av optionsinkomster baserar sig på detta. Posten omfattar också aktiearvodet som betalas åt arbetstagarna.

Som störst var anställningsoptionerna år 2000, dvs. omkring en miljard euro eller 2 procent av lönesumman. Under de senaste åren har de uppgått till bara drygt 100 miljoner euro. Som källmaterial används skatteförvaltningens material som baserar sig på årsanmälan.

Att optionerna redovisas som löner minskar företagets driftsöverskott, även om de inte betalas med företagets medel. Uppgifter om betalda löner utan optioner kan fås separat från Statistikcentralen.

Också andra justeringar har gjorts när det gäller lönerna. Inom finansiella företag reviderades lönerna särskilt inom stödtjänster till finansiella tjänster och försäkring fr.o.m. år 2000. Lönerna som betalas av företag justerades fr.o.m. år 2010 på basis av uppgifterna i företagsregistret och inom många näringsgrenar under hela 2000-talet. Dessutom reviderades lönerna inom husbyggnad uppåt fr.o.m. år 1995, eftersom antalet utländska arbetstagare uppskattades på nytt. Också inom fastighetsverksamheten reviderades lönerna uppåt fr.o.m. 1990-talet. Totalt höjde dessa övriga revideringar lönesumman med mindre än 500 miljoner euro som mest. Dessutom ökade den ovan nämnda preciseringen av gränsdragningen för den offentliga sektorn beloppet av löner som utbetalats inom den fr.o.m. år 2000, på samma gång som lönesumman som betalats av företag och icke-vinstsyftande företag minskade.

Arbetsgivarnas frivilliga socialförsäkringsavgifter som erhålls av försäkringsanstalter reviderades främst uppåt fr.o.m. år 1975 på basis av statistiken över försäkringsbolagen. Ändringen var drygt 100 miljoner euro som mest. På motsvarande sätt ändrades de frivilliga socialförsäkringsavgifter som betalas av företag.

2.9 Utrikeshandel och bytesbalans

Ovan har redan redogjorts hur ändringen av behandlingen av tillverkningstjänster för fysiska insatsvaror som ägs av andra påverkar export och import av varor och tjänster. Därtill gjordes andra ändringar i uppgifterna för sektorn utlandet.

Inkomster från utrikes byggverksamhet och utgifter för utländsk byggverksamhet i Finland bokfördes tidigare som kapitalinkomster och -utgifter (uttag av företagarkinkomst). Enligt ENS 2010 ska export och import av byggtjänster bokföras i fråga om byggprojekt som pågår kortare tid än ett år. Behandlingen ändrades således så att den är enhetlig med betalningsbalansen och statistiken över utrikeshandel med tjänster. Ändringen påverkade inte bytesbalansen.

Tidsserierna börjar från år 1986. Exporten och importen av byggtjänster har uppgått till omkring en miljard euro som mest. Det fanns ett fel i uppgifterna om år 2008. Felet korrigerades samtidigt. Produkten eller andra transaktioner inom husbyggande eller någon annan näringsgren korrigerades inte på grund av ändringen, eftersom uppgifterna redan tidigare har omfattat export.

Till importen av varor och tjänster lades för åren 2000–2007 till en uppskattning om privatpersoners s.k. webbhandel. Fr.o.m. år 2008 har uppgifterna redan ingått i importen, på basis av , statistiken över webbhandel, som produceras av TNS Gallup. För varuimportens del omfattar Tullens utrikeshandelstatistik importen som sker från länder utanför EU, men importen från EU-länder lades till. I fråga om import av tjänster lades också köp från länder utanför EU till. Totalt ökade importen med drygt 400 miljoner euro som mest.

Till import och export av tjänster lades också det kalkylerade värdet på boendetjänster i fråga om utländska bostäder fr.o.m. år 2004. Till importen lades det kalkylerade värdet på boendetjänster i fråga om bostäder i utlandet som ägs av finländare. På motsvarande sätt lades den kalkylerade produktionen i fråga om bostäder i Finland som ägs av utlänningar till export av tjänster. Exporten och importen var obetydliga, mindre än 20 miljoner euro om året. Som utländska kapitalinkomster och -utgifter bokfördes samma poster som motbokföring, så bytesbalansen ändrades inte på grund av detta. Som källmaterial användes Lantmäteriverkets uppgifter om utlänningars fastighetsköp i Finland och konsumtionsundersökningens uppgifter om bostäder utomlands som ägs av finländare.

Också några andra justeringar gjordes i fråga om import och export av tjänster samt räntor och dividender fr.o.m. år 2004 då uppgifterna jämfördes med statistiken över betalningsbalansen och statistiken över utrikeshandel med tjänster. Ändringarna var mindre än 500 miljoner euro som mest.

Lönerna som betalats från Finland till utlandet reviderades uppåt för åren 2000–2010 på basis av skatteförvaltningens material om begränsat skattskyldiga. Ändringen var 170 miljoner euro som mest. Samtidigt justerades arbetsgivarens socialförsäkringsavgifter i anknytning till löner och antalet sysselsatta utlänningar i Finland.

2.10 Finansiella företag

Inom sektorn finansiella företag infördes den nya mer detaljerade undersektorindelningen som följer ENS 2010. I stället för de tidigare 5 undersektorerna finns nu 9 undersektorer. Enheterna inom undersektorerna 'övriga finansinstitut', 'institut för finansierings- och försäkringsverksamhet' samt 'koncerninterna finansinstitut och utlåningsföretag' omklassificerades till nya sektorer. Också vissa holdingbolag som räknats till företag flyttades över till finansiella företag.

ENS 2010 förutsätter att centralbankens marknadsproduktion bokförs som inlåningsbankernas insatsförbrukning. Så gjordes fr.o.m. år 1995, då Finlands Bank särskiljdes till en egen sektor. För att balan-

sera inkomster och utgifter har motsvarande post bokförts som transferering från centralbanken till inlåningsbankerna. Posten har uppgått till omkring 100 miljoner euro.

Ur räntorna som finansiella företag erhåller och betalar ströks intäkter och kostnader för derivathandel, eftersom dessa hör till finansiella transaktioner. Korrigeringen gäller åren 2005–2010, eftersom korrigeringen fr.o.m. år 2011 har gjorts redan tidigare. Som mest uppgick minskningarna till närmare 2 miljarder euro, men som mest i netto till omkring 500 miljoner euro. Erhållna räntor minskade mer än betalda räntor.

Marknadsproduktionen inom finansiering omfattar bl.a. en del av intäkterna från valuta- och värdepappershandeln. Sättet att beräkna dem ändrades fr.o.m. år 2005. Marknadsproduktionen minskade med drygt 100 miljoner euro som mest.

Källuppgifterna för annan finansförmedling och andra stödtjänster till finansförmedling har ändrats och enheter har omklassificerats mellan sektorerna. Ändringen sänkte allmänt taget nivån på transaktionerna inom dessa sektorer. Också behandlingen av Finlands Banks pensionsfond ändrades.

2.11 Försäkringsföretag

Försäkringsföretagen delades in i två undersektorer i enlighet med ENS 2010: försäkringsföretag och frivilliga pensionsinstitut. Till försäkringsföretag räknas skade- och livförsäkringsbolag samt som ny enhet Insättningsgarantifonden fr.o.m. år 1999. Till frivilliga pensionsinstitut räknas bara de frivilliga delarna av pensionskassor och -stiftelser, de obligatoriska delarna räknas fortfarande till arbetspensionsanstalter. Tidsserien för de frivilliga pensionsinstituten börjar från år 2000. Under tidigare år ingår de i arbetspensionsanstalterna som förut. Frivillig pensionsförsäkring som erbjuds av livförsäkringsbolag ingår i försäkringsföretag.

Vid sidan av försäkringsverksamhet lades en ny näringsgren 'uthyrning av övriga fastigheter' till försäkringsföretag. Den nya näringsgrenen omfattar intäkter från och utgifter för försäkringsföretagens fastighetsverksamhet. Uppgifterna ingick tidigare i respektive näringsgren inom företagssektorn.

Den mest betydande förändringen i hur försäkringar beräknas var övergången till att använda en s.k. kostnadsmetod vid beräkningen av marknadsproduktionen inom livförsäkringar. Marknadsproduktionen inom skadeförsäkringar beräknas däremot huvudsakligen på samma sätt som tidigare.

Marknadsproduktionen inom liv- och pensionsförsäkring beräknas nu som summan av kostnader (totala driftskostnader och kapitalförslitning) och driftsöverskott (11 års glidande medeltal för vinst/förlust för räkenskapsperioden). Till följd av den nya metoden utvecklas produktionen, förädlingsvärdet och driftsöverskottet jämnare än tidigare. Den tidigare metoden gav tidsserier med svängningar efter värdeförändringar inom placeringsverksamhet och kapitalvinster. Produktionen ska beskriva en tjänst som produceras inom försäkringsverksamhet samt den relativt jämna serviceavgift som uppbärs för tjänsten och svängningar i placeringsverksamheten ska inte direkt påverka den. Värdeförändringar inom placeringsverksamheten samt kapitalvinster och -förluster syns däremot i finansräkenskaperna.

Ändringen av metod har inte haft någon betydande inverkan på den genomsnittliga produktionen, förädlingsvärdet eller driftsöverskottet. Däremot är inverkan på enskilda år betydande, upp till hundratals miljoner euro åt det ena hållet eller det andra, särskilt vid millennieskiftet. Ändringen av marknadsproduktionen inom försäkringar ändrade också hushållens konsumtionsutgifter för försäkringar betydligt.

Beräkningsmetoden för insatsförbrukningen ändrades för åren 1975–1995 så att den motsvarar metoden som infördes fr.o.m. år 1996. Detta ökade insatsförbrukningen för dessa år.

Också andra metodändringar gjordes i tidsserierna för försäkringsföretag. Dessa hade en betydande inverkan på bl.a. den kalkylerade investeringsinkomsten som betalats till försäkringstagare, skadeförsäkringspremier och -ersättningar, socialförsäkringspremier och -ersättningar samt justeringen för förändring i hushållens nettofordran på pensionsreserver. Också dividender och betalda inkomstskatter justerades, särskilt vid millennieskiftet.

Uppgifterna om försäkringsföretag baserar sig på statistiken över försäkringsbolag.

2.12 Icke-vinstsyftande organisationer

Som nytt material vid beräkningen för icke-vinstsyftande organisationer infördes materialet från skatteförvaltningens blankett 6C fr.o.m. år 2010. Materialet innehåller omkring 20 000 föreningars uppgifter från inkomstskattedeklarationen. Materialet kompletterades med uppgifter om omkring 10 000 enheter ur företagsregistret. Materialet användes vid beräkningen av produktion och insatsförbrukning för sektorns olika näringsgrenar. Löneuppgifterna grundar sig fortfarande på företagsregistret.

Nivåskillnaden i nya och gamla siffror för år 2010 avmattades bakåt genom att bibehålla den gamla nivån för år 1999, förutom inom näringsgrenen 'sport-, fritids- och nöjesverksamhet', vid vilken nivån för år 1989 bibehölls.

Insatsförbrukningen ökade år 2010 med mer än 900 miljoner euro. Marknadsproduktionen ökade med mer än 500 miljoner euro, men försäljningen av icke-marknadsprodukter minskade nästan lika mycket. Lönerna som betalas av sektorn minskade på grund av sektorbytet (yrkeshögskolor o.d.) med mer än 200 miljoner euro. Till följd av dessa ändringar ökade konsumtionsutgifterna med omkring 600 miljoner euro år 2010. Konsumtionsutgifterna ökade mest inom sociala tjänster och intressebevakning, religiös verksamhet. Däremot minskade konsumtionsutgifterna inom utbildning på grund av sektorbytet.

2.13 Byggande av hus

Som nytt material vid beräkningen av produktionen inom reparationsbyggande infördes Rakennustutkimus RTS Oy:s undersökning från år 2011 om värdet på reparationsbyggande inom husbyggande. Inom nationalräkenskaperna gjordes begreppsliga korrigeringar i den, så att den motsvarar produktionen enligt räkenskaperna. Det föregående, VTT:s tvärsnittliga material om nivån på reparationsbyggandet, var från år 2000.

Produktionen inom reparationsbyggande minskade till följd av nivåjusteringen med omkring 400 miljoner euro år 2011. Produktionen inom reparationsbyggande av bostadsbyggnader minskade med omkring 800 miljoner euro, men produktionen inom reparationsbyggande av andra husbyggnader ökade däremot med drygt 400 miljoner euro. Nivåskillnaden för år 2011 jämfört med de gamla beräkningarna avmattades bakåt så, att de gamla uppgifterna för år 2000 bibehölls.

Reparationsbyggande delas in i årsreparationer och grundläggande renovering. I fråga om bostadsbyggnader ändrades förhållandet mellan grundläggande renovering och årsreparationer inte. I fråga om andra husbyggnader ökade andelen grundläggande renoveringar klart.

Produktionen inom reparationsbyggande påverkar också efterfrågeposterna. Eftersom årsreparationerna av bostadsbyggnader minskade, minskade också insatsförbrukningen inom näringsgrenarna 'uthyrning

av bostäder' och 'förvaltning av bostäder' på motsvarande sätt. Eftersom årsreparationerna av andra husbyggnader ökade, ökade insatsförbrukningen inom näringsgrenen 'uthyrning av övriga fastigheter'. Eftersom de grundläggande renoveringarna av bostadsbyggnader minskade, minskade också investeringarna i bostadsbyggnader. Å andra sidan ökade investeringarna i övriga byggnader.

Samtidigt justerades också insatsförbrukningen, sysselsättningen och lönerna inom husbyggande.

2.14 Boende

Flera ändringar gjordes inom näringsgrenarna 'uthyrning av bostäder' (hyresbostäder) och 'förvaltning av bostäder' (ägarbostäder).

Inom uthyrning av bostäder justerades produktionen (betalda hyror) nedåt fr.o.m. år 1996. Korrigeringen grundar sig på konsumtionsundersökningar, i vilka nivån på betalda hyror har varit lägre både vad gäller kvadratmeter och kvadratmeterhyror. Däremot justerades lönerna och sysselsättningen inom näringsgrenen uppåt på basis av nya uppgifter.

Inom båda näringsgrenarna ändrades kapitalförslitningen på grund av att investeringar i grundläggande renoveringar och antagen livslängd ändrades. Därtill ändrade ovan nämnda justering av årsreparationer insatsförbrukningen.

2.15 Hushållens konsumtionsutgifter

Hushållens konsumtionsutgifter ändrades främst eftersom man erhöll uppgifter om hushållens konsumtion från konsumtionsundersökningen för år 2012. Den föregående konsumtionsundersökningen var från år 2006 och konsumtionsuppgifterna för det året ändrades i huvudsak inte. Däremot ändrades konsumtionsuppgifterna för åren 2007–2012 så, att uppgifterna för år 2012 nu motsvarar uppgifterna i konsumtionsundersökningen bättre än tidigare och nivåskillnaden avmattades bakåt till år 2006.

Utgifterna för livsmedel, drycker och tobak, kläder och skodon, inredning och rutinunderhåll av bostaden, hälsa, utbildning, restaurangtjänster, socialskydd och finansiella tjänster minskade jämfört med tidigare uppgifter. Däremot ökade utgifterna för datakommunikation, rekreation och kultur samt för att skaffa fordon i jämförelse med tidigare uppgifter.

Hushållens konsumtionsutgifter för försäkring ändrades till att motsvara ändringarna som gjorts i produktionen inom försäkring. De reella boendehyrorerna justerades nedåt fr.o.m. år 1996, omkring en miljard euro som mest. Utgifterna för användning av privata färdmedel (bränsle, service och reparation) justerades uppåt fr.o.m. år 1995, mer än en miljard euro som mest. Orsaken till detta var att driftkostnaderna för tjänstebilar ska bokföras som hushållens och inte företagets utgift, eftersom den motsvarande naturaförmånen är en del av hushållens löneinkomst.

De olika ändringarna upphävde i huvudsak varandra och hushållens konsumtionsutgifter totalt minskade eller ökade med omkring 700 miljoner euro som mest.

2.16 Kapitalförslitning

Kapitalförslitningen ändrades av flera orsaker.

För det första ökade behandlingen av utgifter för forskning och utveckling samt anskaffning av vapensystem som investeringar kapitalförslitningen. Förslitningsåldrarna för forsknings- och utvecklingsut-

gifter uppskattades efter näringsgren och sektor på basis av internationella rekommendationer samt den genomsnittliga giltighetstiden för patenten. Förslitningsåldern för varutypen uppskattades vara i genomsnitt omkring 10 år. Förslitningsåldern för vapensystem uppskattades vara 25 år på basis av uppgifter från Försvarsmakten.

Den antagna livslängden för bostadsbyggnadsinvesteringar ändrades från 50 år till 60 år, vilket minskade deras årliga förslitning. Ändringarna av investeringskostnaderna, bl.a. uppgifterna om grundläggande renovering av husbyggnader, ändrade också på kapitalförslitningen. Också överflyttningen av enheter från en sektor till en annan ändrade på förslitningen.

2.17 Fastprisberäknade tidsserier

Referensåret för de fastprisberäknade tidsserierna har ändrats till 2010, vilket är endast en teknisk ändring.

De pris- och volymindex som används vid beräkningen av fastprisberäknade tidsserier ändrades inte särskilt mycket från tidigare. Det innebär att ändringar som gjorts i tidsserierna till löpande priser också ändrade serierna till fast pris, som beskriver volymen, på motsvarande sätt.

De fastprisberäknade tidsserierna för investeringar i forskning och utveckling erhöles genom att deflatera uppgifterna i löpande priser med förtjänstnivåindex. På samma sätt deflaterades produktionen för egen slutlig användning inom forsknings- och utvecklingsverksamhet. Omkring två tredjedelar av utgifterna för forskning och utveckling är löneutgifter och resten är köpta tjänster och varor.

Vid deflateringen av anskaffningen av vapensystem användes de gamla priserna för insatsförbrukning, dvs. priset för alla anskaffningar av försvarsmaterial, inom näringsgrenen 'försvarsmaterial och beväringar'.

Inom försäkringar deflaterades marknadsproduktionen för livförsäkringar med förtjänstnivåindexet för försäkringsverksamhet. Skadeförsäkringar deflaterades med prisindexen i konsumentprisindexets skadeförsäkring. Samma prisindex användes vid deflateringen av hushållens konsumtionsutgifter för försäkring. Också prisindexet för insatsförbrukning inom försäkringar justerades före år 2004.

De av tillverkningstjänster förorsakade ändringarna i produktstrukturen för export och import samt produktion och insatsförbrukning inom vissa näringsgrenar har beaktats fr.o.m. år 2009 och siffrorna för dessa år har deflaterats på nytt.

2.18 Dividender

I tidsserierna för dividender gjordes flera justeringar. För det första flyttades andelsägarnas kapitaliserade dividender som fås från investeringsfonder från dividender till avkastning på kapital (ändring i ENS 2010). Detta sänkte dividenderna fr.o.m. år 1998. Samma klassificeringsändring gällde även kapitaliserade räntor.

Dividender som utländska ekonomiska enheter erhållit och betalat justerades fr.o.m. år 2004 på basis av materialet i betalningsbalansstatistiken. Dividender som icke-vinstsyftande organisationer erhållit justerades fr.o.m. år 2001 på basis av uppgifterna från skatteförvaltningens blankett 6C. Dividender som försäkringsanstalter erhållit och betalat justerades fr.o.m. år 1975 på basis av statistiken över försäkringsbolagen. Särskilt ändringen av behandlingen av företagsarrangemang under åren 1999 och 2000 ändrade på dividenderna.

Betalda och erhållna dividender balanserades genom att företagssektorn användes som restsektor. Som saldopost användes t.o.m. år 2004 dividender som företagen erhållit och fr.o.m. år 2005 dividender som företagen betalat.

2.19 Andra korrigeringar av tidsserierna

Skogarnas nettotillväxt justerades fr.o.m. år 1975 på basis av uppgifter från Skogsforskningsinstitutet, i huvudsak nedåt, vilket minskade förädlingsvärdet mer än 300 miljoner euro som mest. Också sektorfördelningen för nettotillväxten ändrades något. På efterfrågesidan bokförs skogarnas nettotillväxt som lagerändring.

Inom flera näringsgrenar omvärderades de hemlighållna försäljningsinkomsterna (grå produktion), som läggs till företagens och hushållens marknadsproduktion, fr.o.m. år 2009, också för att balansera utbud och efterfrågan inom samhällsekonomin. Detta ökade produktionen och förädlingsvärdet med omkring 600 miljoner euro.

Inom investeringar justerades uppgifterna om varutypen 'mineralprospektering' fr.o.m. år 1995 på basis av uppgifter från Säkerhets- och kemikalieverket.

Folkpensionsanstaltens pensionsansvarsfond flyttades från övriga socialskyddsfonder till arbetspensionsanstalter fr.o.m. år 1991, dvs. från grundandet av pensionsansvarsfonden. De betalda pensionerna uppgår till mindre än 100 miljoner euro per år. Också andra mindre korrigeringar gjordes i tidsserierna för arbetspensionsanstalter och övriga socialskyddsfonder.

De betalda inkomstskatternas (främst samfundsskattens) fördelning efter sektor justerades. Inkomstskatterna som försäkringsanstalterna betalat ökade i huvudsak, uppgifterna grundar sig nu på statistiken över försäkringsbolagen. Också inkomstskatterna som icke-vinstsyftande organisationer betalat justerades uppåt fr.o.m. år 2001 på basis av uppgifterna från skatteförvaltningens blankett 6C. På motsvarande sätt minskade i huvudsak inkomstskatterna som betalats av företag.

Den betalda fastighetsskattens (övrig direkt skatt) fördelning efter sektorn justerades fr.o.m. att den infördes år 1993, eftersom fördelningen av den allmänna fastighetsskatten omvärderades. Hushållens andel av fastighetsskatten ökade något och företagens andel minskade.

Inom nationalräkenskaperna fördelas fordonsskatten på 'övriga produktionsskatter' (fordon som används inom produktionen) och 'övriga direkta skatter' (hushållens fordon). Den inbördes fördelningen mellan dessa två ändrades fr.o.m. år 2004, eftersom man genom att sammanslå register erhöll nya uppgifter om den och också om fördelningen av fordon som används inom produktionen mellan olika näringsgrenar. Den andel av fordonsskatten som hushållen betalade ändrades märkbart, från omkring 40 procent till omkring 80 procent.

De totala inflödena av betalda skatter var oförändrade bortsett från små justeringar.

Behandlingen av registreringsavgiften för bilar ändrades så, att den nu räknas till produktskatterna. Ändringen gjordes fr.o.m. år 1997, eftersom uppgiften har funnits tillgänglig sedan dess. Före det ingår registreringsavgiften i statens marknadsproduktion.

Antalet sysselsatta justerades uppåt fr.o.m. 1990-talet med omkring 20 000 personer som mest. Antalet utförda arbetstimmar justerades främst nedåt, med mer än 40 miljoner arbetstimmar som mest. Justeringarna grundar sig på samordnadheten av löner, arbetsinsats och medellöner.

Revideringen ENS 2010 innehåller också punkter, som inte direkt påverkar de tidsserier som nu har publicerats. Sådana är bl.a. behandlingen av standardgarantier, behandlingen av utsläppsrätter, tilläggsstabellerna över pensioner och utvecklingen av balansräkningar.

3. Påverkan på centrala aggregat

3.1 Centrala aggregat

Tabellen nedan visar ändringarna i de centrala aggregaten jämfört med räkenskaperna enligt ENS 95. Ändringen för år 2012 påverkades också av en normal revidering av de preliminära uppgifterna.

Tabell 1. Ändringar i de centrala aggregaten, miljoner euro.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bruttonationalprodukt	4 066	5 149	4 643	6 038	6 211	6 958	6 849	6 754	8 039	8 711	8 376	8 125	6 719
Import	-684	-636	-162	246	586	490	-248	-68	271	482	262	97	1 738
Export	-258	-455	-256	163	459	431	-894	-292	363	1 309	249	-220	825
Konsumtionsutgifter	-405	-73	-447	260	322	623	648	530	715	1 523	945	991	855
Investeringar	4 976	4 985	5 260	5 490	5 894	6 173	6 190	6 765	7 586	7 182	7 235	7 087	6 437
Lagerinvestering		17	-22	-22	-30	-50	-39	-346	-293	-730	209	364	17
Bruttonationalinkomst	4 227	5 284	4 877	6 240	6 161	6 887	6 836	7 153	7 460	8 230	8 215	8 485	6 806
Nettonationalinkomst	1 547	2 243	1 436	2 403	2 074	2 480	2 094	2 360	2 210	2 054	1 835	1 930	-72
Ersättningar till anställda	1 171	711	836	534	633	640	1 093	847	476	387	312	252	494
Driftsöverskott	198	1 376	291	1 606	1 661	2 011	1 091	1 178	2 385	2 146	1 612	1 267	-801
Kapitalförslitning	2 680	3 041	3 441	3 837	4 087	4 407	4 742	4 793	5 250	6 176	6 380	6 555	6 878

3.2 Bruttonationalprodukt och bruttonationalinkomst

Värdet av bruttonationalprodukten ökade för alla år. År 1975 var nivåökningen bara 0,7 procent, men 5,1 procent som mest år 2009. Till följd av att nivån på bruttonationalprodukten steg, minskar alla relationstal och andelar, där någon siffra jämförs med bruttonationalprodukten, om inte siffran som jämförs ökar relativt sett åtminstone lika mycket som bruttonationalprodukten.

Bruttonationalprodukten ökade främst på grund av den nya behandlingen av forsknings- och utvecklingsverksamhet. Den nya beräkningsmetoden för försäkringsverksamhet gjorde att bruttonationalprodukten minskade i början av 2000-talet.

Tabell 2. Olika faktors inverkan på förändringen av bruttonationalprodukten, procentenheter.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Forskning och utveckling	3,4	3,3	3,4	3,5	3,6	3,7	3,6	3,6	3,9	4,0	4,0	3,7	3,4
Förslitning av militära system	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2
Metodförändring av försäkringstjänster	-1,0	-0,3	-0,7	0,2	0,0	0,3	0,1	-0,1	0,1	0,2	0,0	-0,1	0,0
Mervärdesskatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Övriga förändringar	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	-0,1	0,1	0,4	0,3	0,3	-0,4
Bruttonationalprodukt total	3,1	3,7	3,2	4,1	4,1	4,4	4,1	3,8	4,3	5,1	4,7	4,3	3,5

Förändringarna i bruttonationalinkomsten påverkades förutom av förändringarna i bruttonationalprodukten också av ändringarna av utrikes primärinkomster. Dessa var bl.a. ändringen av behandlingen av moms-avgiften som betalas till EU, ändringen av behandlingen av utländsk byggverksamhet samt

ändringarna i fråga om utländska dividender, räntor och löner. Bruttonationalinkomsten ändrades antingen mer eller mindre än bruttonationalprodukten beroende på året.

Sett till sektor ökade bruttoförelägningsvärdet mest inom företag och den offentliga sektorn (inkl. högskolor), eftersom forsknings- och utvecklingsverksamheten i huvudsak sker i dessa sektorer.

Tabell 3. Förändring av bruttoförelägningsvärdet efter sektor, miljoner euro.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Icke-finansiella företag	4 003	4 062	4 133	4 243	4 566	4 798	4 977	5 053	5 759	5 874	5 647	5 259	3 245
Finansiella företag och försäkringsföretag	-1 249	-297	-922	340	109	546	119	-175	132	263	-116	-47	21
Offentlig sektor	1 389	1 476	1 496	1 564	1 655	1 737	1 864	2 011	2 270	2 479	2 746	3 012	3 276
Hushåll	-74	-79	-85	-97	-111	-128	-124	-77	-44	155	136	-72	87
Icke-vinstsyftande organisationer	-20	-34	-54	-73	-98	-114	-140	-242	-258	-318	-353	-298	-308
Total	4 049	5 128	4 568	5 977	6 121	6 839	6 696	6 570	7 859	8 453	8 060	7 854	6 321

3.3 Bruttonationalproduktens volymutveckling

Bruttonationalproduktens årliga volymutveckling förändrades bara något. Som mest förändrades volymen 0,5 procentenheter till sitt egenvärde. Förändringarna var främst en följd av ändringen av behandlingen av forsknings- och utvecklingsverksamheten. När forsknings- och utvecklingsutgifterna har ökat kraftigare än bruttonationalprodukten, har också ökningen av bruttonationalprodukten varit större än tidigare har uppskattats, och när forsknings- och utvecklingsutgifterna har minskat relativt sett mer än bruttonationalprodukten, har också bruttonationalprodukten minskat mer än tidigare har uppskattats.

Under perioden 1975–2012 ökade bruttonationalproduktens volym nu med totalt 2,8 procent mer än tidigare.

3.4 Export och import

Exporten och importen förändrades i olika riktningar beroende på året. Exporten av varor minskade i huvudsak, men exporten av tjänster ökade främst på grund av ändringen av behandlingen av tillverknings-tjänster för fysiska insatsvaror som ägs av andra. Totalt varierade förändringen från -900 miljoner euro till +1 300 miljoner euro. Också importen av varor minskade och importen av tjänster ökade. Totalt varierade förändringen från -700 miljoner euro till +1 700 miljoner euro. Förändringarna i bytesbalansen uppgick till mindre än en miljard euro.

3.5 Investeringar, konsumtion och förändring av lager

Investeringarna ökade betydligt, eftersom forsknings- och utvecklingsutgifter samt anskaffningen av vapensystem nu behandlas som investeringar. Ökningen var 7,6 miljarder euro som störst. Investeringensgraden, dvs. investeringarna i förhållande till bruttonationalprodukten, ökade med i genomsnitt 3 procentenheter under 2000-talet.

Hushållens konsumtionsutgifter förändrades i huvudsak uppåt, med mer än 700 miljoner euro som mest (1999). Förändringarna påverkades mest av justeringarna av försäkringar, reella boendehyror och användning av fordon. Icke-vinstsyftande organisationers konsumtionsutgifter ökade. De offentliga konsumtionsutgifterna ökade fr.o.m. år 2007, men minskade innan det. Ökningen påverkades av utvidgningen av sektoravgränsningen för den offentliga sektorn, främst lokalförvaltningen. Minskningen å sin sida påverkades av ändringen av behandlingen av anskaffning av vapensystem och forsknings- och utvecklingsutgifter.

Förändringarna i fråga om lagerändringar berodde främst på ändringen om skogarnas nettotillväxt och ändringen av behandlingen av tillverkningstjänster för fysiska insatsvaror som ägs av andra.

3.6 Nettoutlåning

Nettoutlåningen, dvs. den finansiella ställningen, inom olika sektorer förändrades på ett varierande sätt. Den offentliga sektorns nettoutlåning förändrades minst. De finansiella företagens och försäkringsföretagens nettoutlåning försvagades av olika orsaker under olika år. De icke-vinstsyftande organisationernas nettoutlåning försvagades av ökade konsumtionsutgifter. Den utländska nettoutlåningen förbättrades i huvudsak, dvs. den finländska samhällsekonomin nettoutlåning försvagades.

Begreppsmässigt motsvarar ENS 2010 den nya betalningsbalansmanualen BPM6, dvs. den utländska nettoutlåningen enligt nationalräkenskaperna och bytesbalansen i betalningsbalansstatistiken överensstämmer med varandra. I praktiken finns ännu små olikheter i tidsserierna. Dessa kommer dock att tas bort i fortsättningen.

Tabell 4. Förändring av olika sektorer nettoutlåning, miljoner euro.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Icke-finansiella företag	-1 551	-572	-241	278	335	1 033	658	688	-166	1 483	1 067	996	-375
Finansiella företag och försäkringsföretag	-493	-645	-1 156	-323	-366	-758	-989	-631	-169	-301	-823	-766	35
Offentlig sektor	62	59	45	66	50	25	20	-31	24	97	254	-61	88
Hushåll	1 084	1 214	1 252	357	16	52	595	390	48	-471	-97	683	-135
Icke-vinstsyftande organisationer	98	-112	-86	-166	-228	-389	-454	-406	-451	-686	-722	-937	-372
Utlandet	-131	95	132	181	345	308	866	19	653	-213	321	183	1 082